

Rætta uppalingin skal geva okkum sjálvsálitið aftur

– Tú mást fyrst virða teg sjálván og hava álit á tær sjálvum og taka ábyrgd av tær sjálvum, áðrenn tú kanst virða tína søgu og land og taka ábyrgd av tí. Eydnast tað okkum, ið skulu uppala tey komandi ættarliðini at svara so, at tað komandi ættarliðið hevur álit á sínum egnum evnum og torir at taka ábyrgd av sær sjálvum – so eru vit betur tryggjað móti at koma út í slíkt óføri, sum vit nú eru í, segði Torben Johannessen m.a. í røðu síni á fólkafundinum á Viðareidi leygardagin

Gott fundarfólk!
Góðu viðoyingar!

Nú hevur tann 100-ára gamli siðurin við fólkafundum um sumrnar fest seg so, at hvør bygðastevna hevur sín fólkafund - og ávisir høgtíðar- og minningardagar somuleiðis. Og tað er ein góður siður. Ið nvussu er, um nakað skil er í teimum orðum, sum har verða borin fram!

Fólkafundarrøður kunnu víðgeva so mangt, kanska náttúruna og landið, kanska søguna og harðbalna stríðið hjá undanfarnum ættarliði. Men ofta man tað koma fyrri, at røðurnar eru onkursvegna politiskar - okkurt um tjóðskap og mentanararv, okkurt um tjóðarinnar stremban eftir sjálvbjargni, sjálvsstýri og viðurkenning kanska. Á tann hátt politisk verður henda fólkafundarrøðin á Viðareidi í kvöld ikki. Tí politiskar røður plaga at visa á, hvørjar kreftiruttaneftir ella hvørjar

vinnuligir ella samfelagsligir bólkir, ið forða tjóðskaparligum sjálvbjargni, sjálvsstýri og viðurkenning. Og eyðvitað er tað rætt - tær kreftirnar eru sterkar, ið ávirka okkum og okkara samfelag, bæði til frama og til skaða.

Men tær kreftirnar eru ikki bara uttaneftir - tær eru eisini innaneftir. Tær eru í hvørjum einstøkum av okkum - og meina vit nakað alvorligt við at siga, at vit vilja hava eitt fólkarræði, eitt demokratiskt stýrt samfelag, so mugu vit viðurkenna, at tað eru tær kreftirnar, sum sleppa at ráða í hvørjum einstøkum menniskja, ið eisini stýra samfelagnum.

Onkur heldur møguliga, at júst í summar, eftir eitt vár og ein vetur, hvar donsku ríkismyndugleikarnir hava verið so sera trekir at uppfylla eitt ynski frá føroyingum - og sum føroyingar fyrri eina ferð skyld vóru einigir um - so átti ein

fólkafundarræði júst at snúð seg um tann spurningin: hvussu lítud okkara heima-stýri og tjóðskaparliga sjálvræði hóast alt enn verður vurt av ríkismyndugleikunum, nú 47 ár eftir at ríkisstjórnin setti heima-stýrið í gildi. Men tað ynski, sum donsku ríkismyndugleikarnir ikki vildu uppfylla á tann hátt, vit vildu, snúði seg jú um ein trupulleika, sum vit helst øll eiga okkara part í: bankarnir vóru farnir á húsagang. Vit skulu ikki her gera nakrar metingar um, hví tað hendi - kanska heldur um, hví vit ikki raknaðu við fyrr enn ov seint var. Tað er kanska týðningarmesti sjálvstýrispolitisk spurningurin í løtuni. Tí spurninginum mega vit sjálv royna at svara - dansk ar dómará-líkar-kanningar kunna kanska gera av, hvørt vit hava alla skyldina sjálvir, ella danir eisini eiga sína part av skyldini, ella um vit kanska vóru lumpað móti endanum til at átaka okkum

størri part av skrællinum, enn vit áttu.

Men skræll var tað so kortini!!!

Hetta er álvarsamasta bakkestið, ið føroyskari sjálvstýrisstremban hevur verið fyrri, men eisini hesin sjálvstýrispolitisk spurningurin hevur sína grund í hvørjum einstøkum menniskja, hvørjum einstøkum av okkum - og hann má geva orsök til álvarsliga sjálvsrannsakan, ið kundi byrja við, at vit settu okkum sjálvum nakrar álvarsamar spurningar: Hava vit - hvør einstakur av okkum - í okkara persónsmensku, í okkara »innaru menniskju« sum tað viðhvørt eitur á biblumáli, - hava vit hvør í sær tað álit á okkum sjálvum og á okkara egnum dómkraft og vitan, at vit tora at taka ábyrgdina av tí, sum hendiruttan um okkum?

Tora vit at tala at, tá ið vit halda okkurt ikki vera rætt? Tora vit at taka undir, tá ið vit halda okkurt vera rætt og

Torben Johannessen á fólkafundi á Viðareidi: -Latið okkum við góðari samvitsku gleðast, syngja og dansa - tí sangur og dansur munna muna meir til at skapa sjálvsálitið og sjálvsvirðing en nógvar alvorliga fólkafundarrøður

rímiligt, hóast nógv onnur, kanska tey flestu, eisini máttmikil fólk, halda nakað annað? Eru vit so trygg í okkum sjálvum, so grundfest í álitinum á okkara egnum dómkraft, at vit tora tað?

Vistu vit ikki inni við okkum sjálv í 80-unum, tá ið tað eina glæsiliga miljónaprojektíð fyrri og annað eftir sá dagsins ljós, at hatta kundi ikki bera til?

Vistu vit ikki inni við okkum sjálvum, at so nógvur fiskur var ikki til, at allir 100-miljóna-trolararnir kundu gjaldast aftur?

Vistu vit ikki inni við okkum sjálvum, øll vit, sum bygdu hús, at húsiní ongan tíð kundu verða so nógv verd, sum bankarnir tá bílgaðu okkum inn, tá ið teir bara vildu sleppa sínum nógvu virðisleysu pappírpengum út at vinna rentur?

Ja, vistu vit ikki innast inni, at hatta bara vóru pappírpengar og stakkalastás?

Vit kundu hildið á við óteljandi spurningum av hasum slag - og ofta kunnu vit nokk svara: Jú, vit hugsaðu tað inni við okkum sjálvum, men tá ið politikkarnar, bankafólk, grannskoðarar og skiparar søgdu nakað annað, so mundu teir vita betur - teir mundu kenna betur til viðurskiptini og fortreytirnar enn vit sjálv.

Og so tagdu vit - valdu teir somu politikkarnar aftur og aftur, klappaðu tá ið nýggi trolarin flaggskryddur kom at bryggja og bygdu teir eyka 30-40 fermetrar-

nar upp í húsiní. Tí vit litu ikki á okkara egnum dómkraft - hildu øll onnur vita betur enn vit sjálv.

Tí vit høvdu ikki álit á okkum sjálvum.

Fiskifrøðingarnir høvdu kortini altíð sagt tað sama, sum vit sjálv hugsaðu - men kanska júst tí høvdu vit líka lítud álit á teimum sum á okkum sjálvum.

Men hvat er tað so, sum bagir okkum? Hví tora vit ikki at taka ábyrgd av okkara egnum sannføring? Hví tora vit ikki líta so mikið á okkum sjálv, at vit tora at standa við tað, vit sjálv halda vera rætt?

Veit ikki um eg dugi at svara øllum hesum spurningunum, ið hvussu er ikki fullkomuliga. Men nakrar av orsökunum haldi eg meg kenna: tað eru m.a. eisini søguligar orsøkir til, at hetta vantandi sjálvsálitið er vordíð ein partur av okkara mentan - á ein so merkiliga duplutan hátt: eitt er tann undirlutakenslan, vit kenna innast inni - eitt annað er tey stóru orðini, vit kortini bera fram um okkum sjálv. Og kortini er hetta kanska eitt og tað sama - tey stóru orðini skulu bara fjala undirlutakensluna.

Søgulig viðurskipti og hendingar kunnu nokk seta spor í eini mentan - og tey vera meir ella minni ómedvitandi borin víðari til komandi ættarliðini - og sostatt kundi henda undirlutamentanin jú tykst at verið ein skrúva uttan endu.

Men so er kortini ikki -

Tað skal vera mitt ynski, at tað eydnast at uppala yngdómni, saman við børnunum sjálvum at skapa tað ríka uppalingarumhvørvið, ið skapar í teimum dugnakap og treysti til sín sjálvs og til teir møguleikar, ið fólk og land eiga segði Torben Johannessen á fólkafundinum

Umaftur

Av tí at ymiskt kom heilt skeivt fyrri í uppsetingini av hesi grein í farna blaðnum verður hon í dag prentað umaftur í røttum líki. Haldið okkum til góða.

Blaðstj.